

УДК: 373.3.015.31:159.922.7

Мельник К.О. Врахування вікових особливостей учнів на уроці іноземних мов / К.О. Мельник // Наукові технології навчання: наук.-метод. зб. / Інститут інноваційних технологій і змісту освіти МОН України. – Київ, 2016. – Випуск 89. Частина 2. – С. 121 – 123.

Автор

Мельник К.О.

Мельник Е. О.

Melnyk K. O.

Назва

Врахування вікових особливостей учнів на уроці іноземних мов.

Учет возрастных особенностей учащихся на уроке иностранного языка.

Taking into account age-specific features of pupils on a foreign language lesson.

Ключові слова

психологія, вік, пам'ять, увага, мотивація, когнітивний розвиток, фонологія.

психология, возраст, память, внимание, мотивация, когнитивное развитие, фонология.

psychology, age, memory, attention, motivation, cognitive development, phonology.

Анотації

У цій статі проаналізовано, те коли саме (тобто у якому віці) найкраще

починати вивчати іноземні мови. Описано відмінності між дітьми й дорослими, що пов'язані з віком і зі засвоєнням іноземних мов.

Проанализировано то, когда именно (т.е. в каком возрасте) лучше всего начинать изучать иностранные языки. Описаны различия между детьми и взрослыми, связанные с возрастом и усвоением иностранных языков. Определенно, что характерным для маленьких детей есть спонтанная речь, открытая внешней среде, в отличие от старшеклассников; они охотно участвуют в разных тематических и, собственно, воспитательных мероприятиях.

This article deals with the analysis when it is the best time to start learning foreign languages. There is described the differences between children and adults that are associated with age and mastery of foreign languages.

Вік як один з ендогенних факторів належить до основних особливостей під час уроку чи під час викладання іноземних мов.

Над проблемою вивчення педагогічних підходів та психологічних чинників, що впливають на вивчення іноземної мови в дітей працювали багато вітчизняних і зарубіжних учених: Ільїн Е.П., Рубінштейн С.Л., Платонов К.К., Казанцева Г.Н., Йеркс Р.М., Якобсон П.М. і багато інших.

Проблемним залишається те, з якого віку краще почати вивчення іноземних мов; саме це є дискусивним моментом і вивчається по всьому світі, а найбільше в США, Канаді і Скандинавських країнах [6]. І в той же час це турбує не лише науковців, а й батьків, учителів щодня і в кожній країні. Нині в світі побутує думка, що діти легше, швидше, без особливих труднощів вивчають мови й тому краще почати знайомство з мовами якомога раніше. З іншого боку, потрібно відзначити, що для більшості дітей вивчення іноземних мов починається у школі, де їх початкові знання досягають

належного рівня. Але разом із тим, є й учні, які ставши дорослими, але так і не змогли оволодіти іноземною мовою. Отже, залишається актуальним питання, коли варто почати вивчення іноземних мов: у дитячому чи в дорослому віці, і чи варто використовувати однакові методи й умови для навчання іноземних мов як для молодшого так і для старшого шкільного віку.

На нашу думку, вивчення іноземних мов залежить не так від вікових особливостей, як від оптимальних умов, навколишнього середовища і від відповідного методичного підходу, що зможе ефективно розвивати індивідуальний потенціал кожного індивіда. Ми повинні найбільше дбати про те, як зробити урок найефективнішим.

Безсумнівним фактором є те, що немає різниці у навчанні дітей чи дорослих. Також не менш важливу роль відіграють розбіжності в зовнішніх умовах, що в різній формі впливають на вивчення іноземних мов.

Ще одним незаперечним фактором є різниця в тому, що дорослі є відносно стабільними особами, вони є пізнавально (когнітивно) і емоційно зрілими. З іншого боку, це можна охарактеризувати як період розвитку особистості, яка лише формується. Викладання іноземної мови за таких умов може бути як позитивним, так і негативним [2, с. 28].

У першу чергу, потрібно дізнатися про психологічні особливості кожного, його умови життя й поведінку; усе це впливає на навчальний процес.

На перший погляд здається, що діти вивчають іноземну мову швидко і без особливих труднощів на відміну від дорослих, але є науковці, які дотримуються протилежної точки зору і стверджують, що дорослі навчаються швидше, а старші учні навчаються швидше, аніж молодші школярі.

Значна розбіжність спостерігається не лише у швидкості, а й у темпі вивчення іноземних мов. Харлі Стефанік засвідчує, що дорослі на початку навчання мають швидший темп, який поступово спадає, на відміну від дітей, діяльність яких характеризується повільним початком; а з часом їхнє навчання стає інтенсивнішим, а темп швидшим.

З точки зору довготривалих і стійких результатів, краще почати вивчення іноземних мов чим раніше. Та варто відзначити, що ранній початок вивчення не гарантує успішних результатів. На нашу думку, це важливо знати і в старшому шкільному віці, коли виникає бажання розширити свої знання, щоб розробити і використовувати вдалі методи вивчення іноземних мов.

Ще однією розбіжністю між дітьми й дорослими є фонологічний аспект мови. Діти мають можливість отримати в навички природній акцент і вимову набагато раніше чим дорослі. Через цей аспект і бажано, щоб діти почали вивчати мову як найраніше [3, с.6].

Вивчення іноземної мови різняться у значній мірі рівнем когнітивного розвитку учня. Найактивніше пізнавальні процеси людини розвиваються від народження до закінчення статевого дозрівання, а потім - повільніше. Етапи когнітивного розвитку, досліджені Піаже, вже включені до основних психологічних висновків. Навіть у маленькому віці дитина сприймає і думає, розпізнає і створює картину світу, яка також пов'язана з основними аспектами викладання іноземних мов.

Для малих дітей, на наш погляд, безпечно поєднувати образне сприйняття, маніпуляції, рухи, різноманітні види роботи з конкретними ситуаціями, які діти проживають, коли вивчають нову іноземну мову. Також, вивчаючи іноземну мову, потрібний наочний матеріал, що є набагато важливішим для дітей молодшого віку, аніж для дорослих [6]. Дітям, на відміну від дорослих, потрібно спробувати речі на дотик, запах, смак, тобто вивчення іноземної мови поєднується з руховою активністю.

Завдання створення системи мови є не дуже важливим для викладачів. Діти реагують на важливість того, що вони зрозуміли. Тому нема проблеми з окремими словами, реченнями чи граматичними структурами, вони не будують жодних логічних зав'язків, на відмінну від старших учнів. Молодші учні маніпулюють і люблять грати зі словами. Тому вчителі повинні якомога частіше, навчаючи іноземним мовам, використовувати різноманітні лексичні ігри, які мотивують дітей і, в основному, є хорошим засобом для закріплення

лексики, для прикладу, такі як головоломки, речівки, вірші, казки.

Вступаючи на етап статевого дозрівання у дітей формується здатність до абстрактного і формального мислення. Дякуючи цьому, у старшому шкільному віці вони навчаються швидше, аніж молодші школярі чи дошкільнята.

Ще однією відмінністю між дітьми і дорослими є рівень оволодіння рідною мовою: старшокласники мають повністю розвинений рівень володіння рідною мовою, і, у такий спосіб, формують систему іноземної мови. Якщо ж система рідної мови не ґрунтовно засвоєна, то вивчення іноземної мови може стати справжнім хаосом.

Важливу роль у вивченні іноземних мов також відіграє особливість уваги. Діти відрізняються від дорослих, найважливішою, за тривалістю концентрацією, ступенем і розподіленням уваги [5, с. 96]. Іншими словами, чим молодший школяр, тим на менш короткий час він може зосередитися на одному виді діяльності. Чим складніше завдання, тим швидше дитина втомлюється і не може зосередитися. Тому потрібно замінити складні завдання на короткі й рухливі. Тому, варто використовувати різноманітні ігри, жарти, заходи, що відображають інтереси й потреби дитини. Старшокласники можуть утримувати увагу зосереджено без відпочинку набагато довше.

Вивчаючи іноземну мову, важливо пам'ятати про функцію уяви [2, с. 104], адже вчитель може дуже ефективно використовувати дитячу уяву і творчість, що виникає на її основі. Учні використовують свою уяву на уроках, а вчитель має цим користуватися, а не пригнічувати.

Ефективність вивчення іноземних мов також залежить від специфіки пам'яті [2, с. 112]. У молодших школярів пам'ять значно пластичніша, тобто, механічна, спонтанна й емоціональна, на відміну від старших, у яких переважає довготривала, логічна пам'ять. Тому є очевидним, що концентруючись на довготривалу перспективу вивчення іноземної мови потрібно керуватися цими знаннями і підбирати відповідні завдання.

Молодші школярі швидко забувають навчальний матеріал, але з віком пам'ять стає довготривалою. Ще більшу роль відіграє розвиток пам'яті, але відтак, можна й повторити вивчене. Тому старшокласники сприймають менш цікавий і складніший матеріал.

Також при вивченні іноземних мов є розбіжності між їхньою зовнішньою і внутрішньою мотиваціями [5, с. 146]. Чим менша дитина, тим більше на дитину має вплив зовнішня мотивація. І навпаки. Це, знову ж таки, пов'язано з потребою у використанні на уроці різних мотивуючих матеріалів, методів, заходів. Нині вкрай необхідно мотивувати учнів, їх допитливість. Мотивація є ще одним аспектом, що відіграє важливу роль і в старшому віці. Діти з сильною мотивацією мають кращі результати у вивченні іноземних мов.

Успіх вивчення іноземних мов залежить від вікових і багатьох інших факторів. Визначено, що характерним для маленьких дітей є спонтанне мовлення, відкрите, на відміну від старшокласників; вони охоче приймають участь у різних тематичних і власне виховних заходах. Неправильне використання слова, фрази чи речення не змушує молодших учнів хвилюватися, адже вони говорять те, що думають, а тому важливим є не зауваження, а створення умов атмосфери безпеки. Важливо, щоб учень не відчув, що з нього сміються інші (однолітки чи педагог). Зі старшокласниками все по-іншому: вони на уроці більш сором'язливі, тихі, превалює атмосфера пасивності. Старшокласники люблять порівнювати себе з іншими, часто остерігаються активізувати спілкування, не поспішають говорити спонтанно, мабуть, саме через страх низького рівня володіння іноземною мовою. Тому для вчителя дуже важливо вміти запевнити їх, що помилки при вивченні іноземних мов є звичайним явищем на шляху до вільного володіння іноземними мовами.

Отже, одним з провідних, основних чинників, що визначають успішність дидактичного процесу, є мотивація навчання і психологічні вікові особливості дітей.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вятютнев М.Н. Обучение иностранному языку в начальной школе. // Иностранный язык в школе. / М.Н. Вьюнов – М.,1990. – № 6. – С.57-62.
2. Гальскова, Н.Д., Гез, Н.І. Теорія навчання іноземних мов. Лінгводидактика і методика / Н.Д. Гальскова, Н.І. Гез - М.: Видавничий центр "Академія", 2005. – 336с.
3. Карп'юк О. Д. Засоби покращення результатів навчання//Англійська мова в початковій школі. / О.Д. Карп'юк – 2006. - №10(23). – С.6 – 8.
4. Карп'юк О. Д. Психологічні основи навчання іноземних мов//Англійська мова в початковій школі. / О.Д. Карп'юк – 2005. - №12(13). – С.6 – 8.
5. Мухіна В.С. Вікова психологія: феноменологія розвитку, дитинства, отрочтва: Підручник для студ. вузів. - 9-е изд., Стереотип. Текст / В.С. Мухіна. - М.: Видавничий центр "Академія", 2004. - 458с.
6. Kubanek, Angelika / Edelenbos, Peter (2010): Die Neuinterpretation von Differenzierung. [Електронний ресурс] / Angelika Kubanek, Peter Edelenbos // Frühes Deutsch 21 / 2010. S. 4 – 7. – Режим доступу до журн.: http://www.goethe.de/lhr/pro/frd/heft_21/FD_21_2010_Kubanek_Edelenbos.pdf.